

ÖJA kyrkas 67 meter höga torn är högst av kyrktorn på öns landsbygd. Tornet som kallas »Gra gasi«, den grå gåsen, invigdes 1370. Då hade Öjaborna haft kyrka länge, enligt Strelow ända sedan 1086. Årtalet kan ha

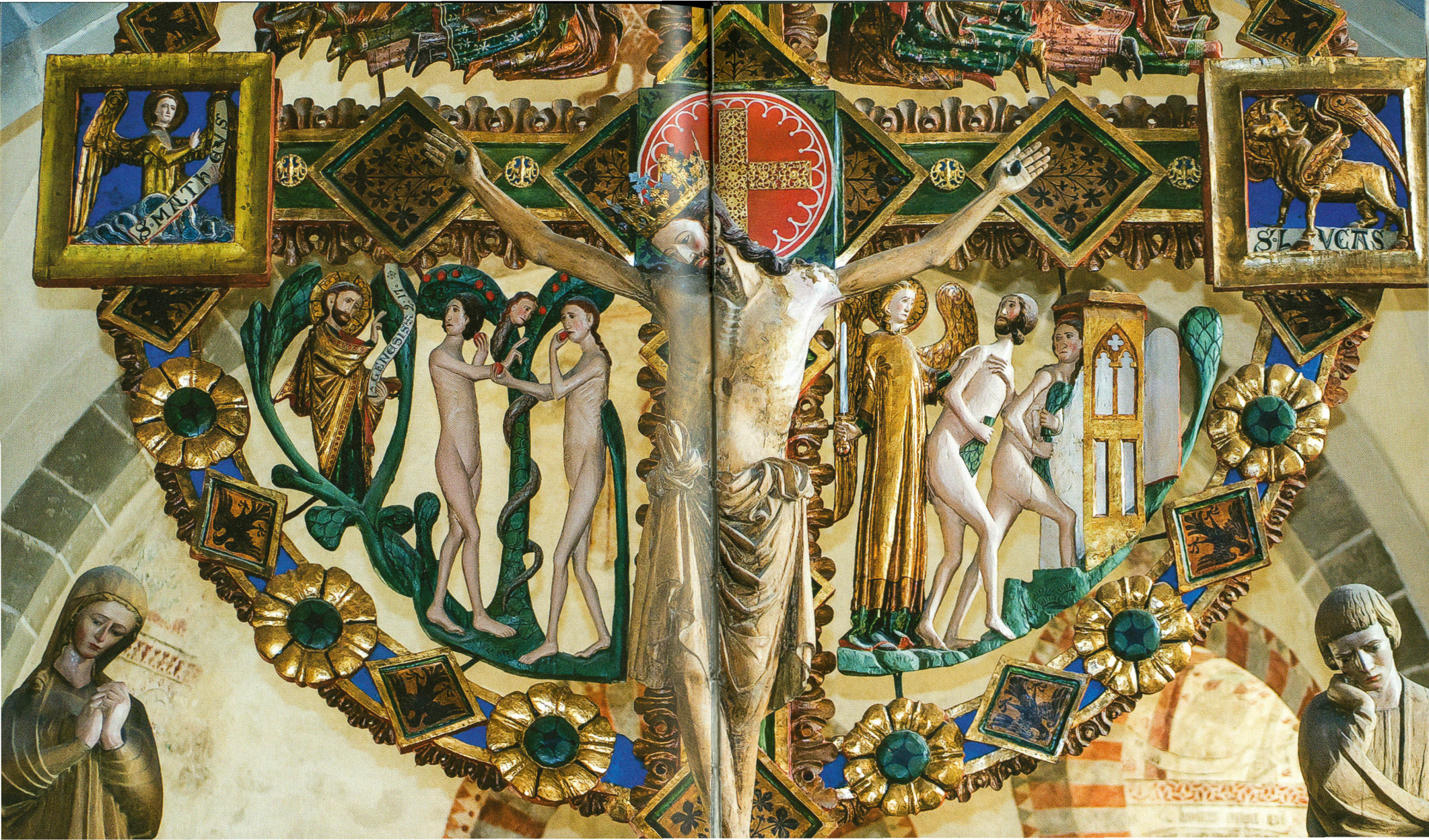
gällt en träkyrka vid Faluddsvägen. Traditionen säger att den mäktige Unghansbonden såg till att kyrkan byggdes nära hans gård.

Under golvet finns grunden till en liten romansk sandstenskyrka från elvahundratat. Nuvarande kor och långhus byggdes århundradet därpå. En medeltida dansk urkund anger invigningsåret 1232. Det kan ha gällt för koret, som har en inbyggd absid och därmed två utrymmen bakom altaret som fungerat som sakristior.

I Öja finns öns mest beundrade konstverk, triumfkrucifixet med Öjamadonnan, båda franskinspirerade arbeten från sent tolvhundratat. Ingen vet längre vem beställaren var eller varför just Öja har ett så praktfullt krucifix. På sjuttonhundratalet plockades skulpturerna bort ur kyrkan.

Sedan dess är Johannes försvunnen, men madonneskulpturen kunde köpas tillbaka och originalskulpturen finns nu i Gotlands Museum. Konstnären Bertil Nyström gjorde en ny Johannes och kopian av den sörjande Maria, Stabat Mater 1951.

De äldsta målningarna är slingorna i korvalvet, från tolvhundretal. Tvåhundra år senare målade en uppsvensk mästare Öja-mannen med välfyllda penningpåsar, »Döden« sågar av hans livsträd. Bilden är en av de äldsta som visar att man klappat, hamlat, träd och den berättar att du kan ingenting ta med dig dit du går. Mannen är logotyp för Medeltidsveckan och ska ha inspirerat Ingmar Bergman till filmen »Det sjunde inseglet«.

Den tjuvmjölkande kvinnan som slukas av en drake är målad över norra långhusportalen. Öja kyrka är öns enda med en »Biblia pauperum« en »fattigmansbibel«, bibelns berättelser skildras på väggarna, de är prydda likt en serietidning.

Sankt Eligius, guldsmedernas skyddshelgon, vaktar tornportalen. Enligt Johnny Roosval »ligger han på lur färdig att knipa smådjävar med tång«. Roosval betecknar härmed stensemästaren Egyptianus som »svensk konst-historias förste humorist«.

Här fanns en konstnärligt högstående stenhuggaretradition: »Stenhuggarverket«, med danska och holländska yrkesmän.

En av de främsta var Peter Cran, som gjort altaruspsatsen 1643 och två epitafier i koret, minnen över bröderna Christen och Nils Christensen.

Nils var hamnfogde, Christen den präst som den svåra isvintern 1621 skulle hålla julotta i Hamra, men förrådde sig ut på isen och kom i land vid Böda på Öland. Till minne av den vådliga färden skänkte han två ljusstakar. 1802 års präst höll öns längsta predik-

ningar och förordnades av biskopen att börja mässan klockan åtta för att Hamra-bornas skulle hinna hem i dagsljus. När första världskriget bröt ut 1914 ringde klockaren en hel timma på det att »Gud skulle höra«.